

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การออกแบบประติมากรรมเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์และพัฒนาให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว
กรณีศึกษา : สวนสาธารณะบึงหน้าเทศบาลเมืองท่าช้าง ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

1. ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
2. truly amazing sculpture parks across the U
3. ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะความสัมพันธ์ของพื้นที่ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม
4. งานประยุกต์ศิลป์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ท่ามกลางการดำเนินไปของชีวิตที่ถูกชักโยงอยู่ด้วยความปรารถนาอันไม่รู้จบสิ้นธรรมชาติ
ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม คือส่วนผสมที่สร้างความสมดุลของการดำรงอยู่ของชีวิตเป็นสิ่งพัฒนาคุณค่าทาง
ใจขึ้นสู่สุดติภูมิ นำสันติสุขมาสู่บุคคลสังคมประเทศชาติและมวลมนุษยชาติ

ศิลปะเป็นของมนุษย์ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์เพราะศิลปะคือมนุษย์ จาก
ประวัติศาสตร์ศิลปะที่ได้ถูกบันทึกไว้ตั้งแต่อดีตอันไกลโพ้นสู่ปัจจุบันศิลปกรรมที่หลงเหลืออยู่สะท้อนให้
รับรู้ถึงคุณค่าแห่งสุนทรียภาพสติปัญญาความเชื่อความเคารพและความศรัทธาของมนุษย์ ที่ดำเนินไป
พร้อมๆ กับการเคลื่อนไหวของกาลเวลา ชุมทรัพย์แห่งสุนทรียภาพและสติปัญญาเหล่านี้ เป็นทรัพยากร
อันมีค่าให้ได้รับรู้ศึกษาซาบซึ้งและสร้างสรรค์เพื่อการก้าวเข้าสู่วิถีที่สามารถสัมผัสได้ในความเป็นจริง
ประติมากรรมมีศักยภาพที่นอกจากจะสามารถติดตั้งได้ ตั้งแต่บนผนังด้วยประติมากรรมประเภทหุ่นต่ำ
และหุ่นสูงแล้วประติมากรรมประเภทลอยตัวยังสามารถติดตั้งได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ในสวน
สาธารณะและในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ รวมทั้งในชุมชนเมืองที่เต็มไปด้วยสถาปัตยกรรมอาคาร
สิ่งก่อสร้างประเภทต่างๆ อีกด้วย และด้วยเหตุที่ประติมากรรมส่วนใหญ่ถูกสร้างสรรค์ด้วยวัสดุถาวร
เช่น หิน โลหะ ไม้ ปูน จึงพบว่า ประติมากรรมที่เป็นประจักษ์พยานแห่งสุนทรียภาพและสติปัญญาของ
มนุษย์คือความแกร่งของประติมากรรมที่ทำจากวัสดุถาวรเหล่านั้นที่ยังหลงเหลืออยู่รอดพ้นจากการ
ทำลายของมนุษย์และธรรมชาติ

แนวทางการสร้างสรรค์ประติมากรรมแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง

คือ แนวทางในการสร้างสรรค์ประติมากรรมส่วนบุคคลและแนวทางการสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่ง แวดล้อม

1. แนวทางการสร้างสรรค์ประติมากรรมส่วนบุคคลเริ่มต้นจาก

- การรับรู้ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการรับรู้จากธรรมชาติการรับรู้จากศิลปกรรมการรับรู้จากวัฒนธรรมวิถีชีวิตและความเชื่อตลอดจนประสบการณ์จากการศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติที่พัฒนาไปตามลำดับขั้น

- จากการรับรู้พัฒนาสู่แนวความคิดหรือความบันดาลใจที่พัฒนาเป็นภาพทางใจเรียกว่า “มโนภาพ” เป็นเนื้อหาทางนามธรรมที่เป็นความรู้เฉพาะตน

- การสื่อนามธรรมให้ปรากฏเป็นรูปธรรมต้องอาศัยกระบวนการสร้างสรรค์ซึ่งกล่าวโดยย่อประกอบด้วย

ก. ความรู้ประกอบด้วยความรู้ในรูปแบบความรู้ในความหมายของรูปแบบ และความรู้ในเรื่องการประกอบกันของรูปแบบ และการประกอบกันนี้มีหลากหลายและมีความหมายเฉพาะ ผู้สร้างสรรค์จะต้องเลือกสรรและนำมาใช้ให้ตรงตามมโนภาพที่เป็นจุดหมาย

ข. ความสามารถคือการลงมือปฏิบัติการทางเทคนิค เช่น การปั้น การแกะสลัก การหล่อ การเชื่อม ซึ่งขึ้นอยู่กับกรเลือกใช้วัสดุ นอกจากนั้นยังรวมถึงขนาดของประติมากรรมด้วย

ค. ประสบการณ์ทำให้เป็นผู้รอบรู้และมีความเชี่ยวชาญ ซึ่งต้องอาศัยพัฒนาการของระยะเวลาองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้ จะเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดประสิทธิผลของกระบวนการสร้างสรรค์ประติมากรรมที่ปรากฏเป็นรูปธรรมให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้

- สุตท้ายคือการทบทวนพิจารณาผลงานประติมากรรม ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมว่าสื่อความหมายเชื่อมโยงกับแนวความคิด หรือมโนภาพที่กำหนดไว้หรือไม่ด้วยการพิจารณาเช่นนี้ จะทำให้เกิดความงอกงามของพัฒนาการ ของการสร้างสรรค์ต่อเนื่องไปไม่รู้จบสิ้นและประติมากรรมที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นนี้ จะเป็นภาษาสื่อความหมายแทนประติมากรที่กาลเวลามีอาจลบลือน

2. แนวทางการสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม แตกต่างจากการสร้างสรรค์ประติมากรรมส่วนบุคคล ในส่วนของการกำหนดเป้าหมายที่เป็นนามธรรมโดยเริ่มจาก

ก. เนื้อหาของสถานที่เพื่อการกำหนดเนื้อหาของประติมากรรม

ข. รูปแบบของสถานที่เพื่อการกำหนดรูปทรงกำหนดขนาด กำหนดทิศทางของรูปทรงและกำหนดวัสดุ

ต่อมาจึงดำเนินการตามกระบวนการสร้างสรรค์ส่วนบุคคล เพื่อให้ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม เป็นผลงานประติมากรรมที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมนั้น ศิลปกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งขององค์ประกอบในการดำรงชีวิตเพื่อการยกระดับจิตใจขึ้นสู่สุคติภูมิ ดังนั้นการจัดการทางด้านศิลปะจึงเข้ามามีส่วนสำคัญที่จะทำให้ศิลปะอยู่เคียงข้างมนุษย์ การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะหรือหอศิลป์ที่ดี คือการรวบรวมศิลปกรรมให้ประชาชนได้ชื่นชม แต่ก็มีจุดอ่อนตรงที่ผู้ที่มีความสนใจจริง ๆ เท่านั้นจึงจะมาชม ดังนั้นเพื่อขยายขอบเขตการรับรู้ของสังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดการให้ศิลปะออกมาจากพิพิธภัณฑ์หรือหอศิลป์ ให้อยู่ท่ามกลางการดำเนินชีวิตและใกล้ชิดกับสังคมยิ่งขึ้นและด้วยเหตุที่ประติมากรรมมีศักยภาพที่สอดคล้องและตอบสนองกับแนวความคิดนี้ ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมจึงเกิดขึ้น

ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ซึ่งจะขอเริ่มต้นตั้งแต่การก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 การสร้างสรรค์ส่วนใหญ่จะอยู่ที่วัดและวัง ประติมากรรมตามแนวประเพณีจะสร้างสรรค์ตามคตินิยมความเชื่อที่สืบทอดกันมา จะเห็นได้จากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เช่น รูปยักษ์ 12 ตน ที่ยื่นหน้าประตูเป็นคู่ ๆ อยู่ภายในพระระเบียงพระอุโบสถ ทางประตูด้านทิศตะวันออก 2 คู่ ได้แก่ สุริยภพคู่กับอินทรีชิต วิรุฬหก คู่กับมังกรักษ์ ด้านทิศตะวันตก 3 คู่ ได้แก่ วิรุฬงจำบังคู่กับมัยราพณ์ สหัสเสเดชะคู่กับทศกัณฐ์ และ อัครกรมมาราคู่กับจักรวรรดิ ประตูด้านทิศใต้ 1 คู่ คือ ทศคีรีวันคู่กับ ทศคีรีธร ยักษ์ทั้ง 12 ตนนี้สร้าง ขึ้นตามคติเพื่อเฝ้าพระอารามและ ปกป้องรักษาบริเวณให้ปราศจากอันตรายและการรบกวนจากภูตผีปีศาจ ประติมากรผู้ปั้นทศกัณฐ์และสหัสเสเดชะ เป็นฝีมือของหลวงเทพธนา(กัน) ซึ่งเป็นช่างปั้นมีชื่อสมัยรัชกาลที่ 3

อีกรูปหนึ่งคือรูปสัตว์หิมพานต์ 7 คู่ หล่อด้วยโลหะปิดทองประดับกระจกยืนบนพื้นซาลาไฟที่หน้าปราสาทพระเทพบิดร คู่ที่ 1 อสุรวายุกัษ์ท่อนบนเป็นยักษ์สวมมงกุฎท่อนล่างเป็นนกมือทั้งสองกุมกระบองเกลียว คู่ที่ 2 กิณนรท่อนบนเป็นมนุษย์เพศชายท่อนล่างเป็นนก คู่ที่ 3 เทพปักชี มีร่างกายเป็นเทวดาแต่มีปีกและหางอย่างนก มือข้างหนึ่งถือพระขรรค์ คู่ที่ 4 เทพนรสิงห์มีร่างกายท่อนบนเป็นเทวดาท่อนล่างเป็นราชสีห์ มือหนึ่งแตะบันเอวอีกมือหนึ่งถือช่อดอกไม้ คู่ที่ 4 อัปสรสีห์ร่างกายท่อนบนเป็นอัปสรท่อนล่างเป็นราชสีห์ คู่ที่ 5 อสุรบักชีท่อนบนเป็นยักษ์สวมมงกุฎหางไหลท่อนล่างเป็นนก และ คู่ที่ ๗ สิงหนานร ท่อนบนเป็นพระยาวานรท่อนล่างเป็นราชสีห์มือทั้งสองกุมกระบอง

ที่วัดอรุณราชวราราม มียักษ์ 2 ตน คือ สหัสเสเดชะมีกายสีเขียว และทศกัณฐ์มีกายสีเขียว ทำด้วยปูนปั้นประดับกระเบื้องเคลือบสีต่าง ๆ ยืนอยู่ด้านหน้าประตูทางเข้าพระอุโบสถ ส่วนบริเวณรอบพระอุโบสถมีตุ๊กตาหินที่นำมาจากประเทศจีน

ส่วนที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม มีรูปแกะสลักติดผนังด้วยสังกะสีผสมดีบุก เดิมมีอยู่ 42 รูป ปัจจุบันเหลือเพียง 20 รูป ติดตั้งอยู่ที่เขามอหน้าศาลารายทางทิศใต้ ของพระอุโบสถและยังมีตุ๊กตาทินที่นำมาจากเมืองจีน ติดตั้งทั่วไปในบริเวณที่เป็นเขตพุทธาวาส

ประติมากรรมตามแนวประเพณีที่กล่าวมาข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งของประติมากรรมที่ติดตั้งในสิ่งแวดล้อม ซึ่งยังมีอีกมากที่ยังไม่ได้กล่าวถึง

ต่อมาหลังรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ได้มีการพัฒนาวิถีชีวิต จากการมีพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางมาสู่วิถีชีวิตร่วมสมัยในระบบสากลนิยม ซึ่งมีผลมาจากการถูกบีบคั้นเร่งเร้าอย่างรุนแรงจากกระแสอิทธิพลของชาวต่างชาติจากทวีปยุโรป การสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมตามแนวประเพณีนิยมจึงเปลี่ยนไป

การปรากฏของประติมากรรมกับ สิ่งแวดล้อม มีหลายรูปแบบ คือ

1. ประติมากรรมในรูปแบบของอนุสาวรีย์ หรืออนุสรณ์สถานต่าง ๆ เพื่อการระลึกถึงคุณธรรม ความดี และคุณูปการของบุคคลกลุ่มบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ควรจดจำและนำมาเป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติต่อไป

ได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นครั้งแรก ในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นรูปรัชกาลที่ 5 ทรงม้าตั้งอยู่บริเวณลานพระราชวังดุสิต หน้าพระที่นั่งอนันตสมาคม ต่อมารัชกาลที่ 6 ได้จ้างคอร์ราโด เฟอร์โรซี (Corrado Feroci) ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นไทยใน สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นศิลปิน พีระศรี ประติมากรชาวฟลอเรนซ์ จากอิตาลีมาสร้างอนุสาวรีย์ในประเทศไทย เฟอร์โรซีได้สร้างอนุสาวรีย์หลายแห่ง ตั้งแต่พระราชานุสาวรีย์พระพุทธรูปยออดฟ้าจุฬาโลก พระราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เป็นต้น ต่อมาได้ร่วมกับข้าราชการไทย ก่อตั้งสถานศึกษาทางศิลปะ จนพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ลูกศิษย์คนสำคัญที่มีส่วนช่วยท่านในการปั้นอนุสาวรีย์ เช่น แซ่ม ขาวมีชื่อ, สิทธิเดช, แสงศิริ, แสง สงฆ์มิ่งมี, ไพฑูรย์ เมือง สมบูรณ์, พิมาน มูลประมุข, สนั่น ศิลากร นอกจากนั้น ท่านยังได้ออกแบบประติมากรรมนูนสูงติดตั้งที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ประติมากรรมลอยตัวรูปทหาร และพลเรือนติดตั้งที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และที่สำคัญคือเมื่อ พ.ศ. 2560 ท่านได้ออกแบบพระพุทธรูปปางลีลา เพื่อติดตั้งในมณฑลพิธีกลางท้องสนามหลวงในงานฉลองพระพุทธศาสนาที่ประดิษฐานมาถึงกิ่งพุทธกาล 25 พุทธศตวรรษ และต่อมาพระพุทธรูปองค์นี้ได้ขยายเป็นพระพุทธรูปขนาดสูง 2,500 กระเบียด ชื่อพระศรีศากยเทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑลสุพรรณบุรี ประดิษฐานที่บริเวณพุทธมณฑล ตำบลศาลายา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ควบคุมการปั้นหล่อโดย สาโรช จารักษ์ ซึ่งนับเป็นประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมที่ทรงคุณค่าที่สุดอีกชิ้นหนึ่งของประเทศไทย หลังจากนี้

ท่านเสียชีวิตใน พ.ศ. 2505 ลูกศิษย์ของท่านโดยเฉพาะสนั่น ศิลากร รวมทั้งประติมากรในยุคหลัง ได้เป็นกำลังสำคัญ ในการสร้างสรรค์ประติมากรรมในรูปแบบของอนุสาวรีย์ในยุคต่อมาอีกมากมาย

2. ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมที่ติดตั้งอยู่หน้าอาคาร ซึ่งยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนักแม้ในสมัยปัจจุบัน รูปแบบประติมากรรมประเภทนี้มีลักษณะเป็นประติมากรรมร่วมสมัย ธนาคารกสิกรไทย เป็นผู้ริเริ่มจัดสร้างขึ้นเป็นแห่งแรก ที่อาคารสำนักงานใหญ่ถนนพหลโยธิน ประติมากรผู้สร้างสรรค์คือ ศาสตราจารย์ชูลูด นิ่มเสมอ ประติมากรรมชื่อ “องค์สาม” เป็นรูปเงินพดด้วง 3 ก้อน วางซ้อนกันต่อมา ศาสตราจารย์ชูลูด นิ่มเสมอ ได้มีโอกาสสร้างสรรค์ประติมากรรม หน้าอาคารอีก 2 แห่ง คือที่หน้าอาคารศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ประติมากรรมชื่อ “โลกุตตระ” และที่หน้าอาคารมหาวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติ(หัวเฉียว) ที่ถนนบางนาตราด ประติมากรรมชื่อ “พระบรมโพธิสมภาร” ต่อมา มีหน่วยงานเอกชนได้จัดประกวดแบบร่างประติมากรรมเพื่อติดตั้งหน้าอาคารอีกหลายแห่ง เช่น ที่เซ็นทรัลบางนา ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่King Power ซอยรางน้ำ แต่ยังมีได้มีการขยายเท่าขนาดจริงแต่ประการใด

3. ประติมากรรมที่ติดตั้งในสวนสาธารณะหรือสถานที่สาธารณะ เพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เต็มให้เต็มด้วยสุนทรียภาพ และเรื่องราวเนื้อหาที่บรรยายความงามด้วยรูปทรงประติมากรรม

เมื่อ พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นปีเยาวชนสากล สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้ทำโครงการเยาวชนเพื่องานประติมากรรม โดยมีนายภักดี ชูติชูเดช ซึ่งเป็นรองเลขาธิการสมัยนั้นเป็นเจ้าของโครงการ เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมขึ้น เพื่อนำไปติดตั้งในสิ่งแวดล้อมที่เป็นสาธารณะ โดยความร่วมมือของสมาคมประติมากรไทย และสถาบันทางศิลปะที่มีการเรียนการสอนทางด้านประติมากรรมโดยจัดให้มีการประกวดแบบร่างขึ้น และให้ผู้ชนะการประกวด ขยายแบบให้เสร็จสมบูรณ์ โครงการนี้ได้ดำเนิน งานมาเป็นเวลา 17 ปี มีประติมากรรมที่เยาวชนของชาติสร้างขึ้น 71 ชิ้น นำไปติดตั้งยังสวนสาธารณะต่าง ๆ เช่น สวนลุมพินี, อุทยาน เบญจสิริ, สวนล้านนา ร.5 จังหวัดเชียงใหม่, สวนสัตว์ดุสิต, ศูนย์เยาวชนเฉลิมพระเกียรติบางมด และพุทธมณฑล นับเป็นเรื่องที่ต้องจารึกลงในประวัติศาสตร์ของการสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

เมื่อ พ.ศ. 2529 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นผู้ประสานงานกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนอันประกอบด้วย ไทย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน ในสมัยนั้น ได้จัดทำโครงการ ASEAN Sculpture Symposium เป็นโครงการหมุนเวียนไปในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยให้ประติมากร ที่เป็นผู้แทนประเทศของตนมาร่วมสร้างสรรค์ประติมากรรมขนาดใหญ่ คนละ 1 ชิ้น ติดตั้ง

ไว้ในประเทศเจ้าภาพ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 2 และประติมากรรมทั้ง 5 ชิ้น ติดตั้งอยู่ในสวนจตุจักร ซึ่งเป็นสวนสาธารณะแห่งที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งนับเป็นการสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

เมื่อ พ.ศ. 2548 เทศบาลนครสงขลา ซึ่งเป็นองค์กรหลักร่วมกับสมาคมประติมากรไทย International Association for Monumental Sculpture Events มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยทักษิณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ และบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมกันดำเนินการโครงการสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมนานาชาติ ณ หาดสมิหลา จังหวัดสงขลา เนื่องในโอกาสเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุ 50 พรรษา มีประติมากรไทย 4 คน และประติมากรนานาชาติประกอบด้วย อิตาลี อเมริกา ลักเซมเบิร์ก คอสตาริกา เม็กซิโก และแคนาดา จำนวน 5 คน สร้างสรรค์ประติมากรรมด้วยสแตนเลส จำนวน 14 ชิ้น เพื่อติดตั้งถาวรบริเวณสวน 2 ทะเล และบริเวณสระบัวแหลมสมิหลา

ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2547 กรุงเทพมหานครได้จัดทำโครงการกรุงเทพเมืองแห่งศิลป - วัฒนธรรม ได้ร่วมมือกับคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สร้างสรรค์ประติมากรรม 4 ชิ้น ติดตั้งในกรุงเทพมหานคร ที่ถนนรามอินทราที่คลองเตย ที่สี่แยกถนนอโศกตัดกับถนนสุขุมวิท ที่สี่แยกเชิงสะพานปิ่นเกล้า เป็นต้น

พ.ศ. 2549 ในงานมหกรรมพืชสวนโลกที่จังหวัดเชียงใหม่ สมาคมประติมากรไทยร่วมกับ International Association for Monumental Sculpture Events blazon หลายหน่วยงาน ได้ร่วมกันดำเนินการโครงการสร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมนานาชาติอีกครั้งหนึ่ง ประกอบด้วยประติมากรไทย 10 คน ประติมากรนานาชาติอีก 10 คน สร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ จำนวน 20 ชิ้น เพื่อติดตั้งในบริเวณงานพืชสวนโลก

นอกจากโครงการต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ยังมีการจัดสร้าง ประติมากรรมประกอบน้ำพุ ติดตั้งที่มุมทั้ง 4 ด้านของสวนจิตรลดาโรฐาน ซึ่งทำให้เกิดทัศนียภาพที่งดงามเพลินตาเพลินใจ

4. การจัดสร้างสวนประติมากรรมกลางแจ้งที่มีการออกแบบ เพื่อการติดตั้งประติมากรรมโดยเฉพาะเป็นประติมากรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจากแนวความคิดส่วนบุคคลของประติมากร แล้วนำมาติดตั้งในบริเวณเดียวกันเป็นจำนวนมาก เพื่อสร้างสีสันบรรยากาศความหลากหลายของสุนทรีย์ภาพ ของรูปทรงทางความคิดจินตนาการความหลากหลายของวัสดุ เทคนิควิธีการ เช่นเดียวกับการได้ท่องเที่ยวไปในสวนบุปผาชาตินานาพันธุ์หลากสีและกลิ่นหอม ชวนให้เพลิดเพลินเกิดปิติสุขขึ้นภายในใจ ได้ผ่อนคลายความตึงเครียดจากชีวิตประจำวัน

นอกจากนั้น สวนประติมากรรมกลางแจ้งยังเป็นภาพลักษณ์ที่น่าชื่นชมของชาติ ที่มีผลต่อทัศนคติของนานาชาติอีกด้วย ประเทศต่าง ๆ ได้มีการจัดสร้างสวนประติมากรรมกลางแจ้ง ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น ที่สหรัฐอเมริกา มีสวนประติมากรรมชื่อ Hirsh horn ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. หรือที่ Storm King Art Center ที่เป็นเนินเขาและป่าละเมาะ อยู่ห่างจากกรุงนิวยอร์กไปทางเหนือประมาณ 100 กิโลเมตร สวนประติมากรรมฮาโกเนะที่ประเทศญี่ปุ่น สวนประติมากรรม Olympic Park ที่เกาหลีใต้ ซึ่งจัดสร้างขึ้นใน โอกาสที่เป็นเจ้าภาพกีฬาโอลิมปิก สวนประติมากรรมที่ทอดไปตามสองฝั่งของแม่น้ำ เมืองเว้ ประเทศเวียดนาม หรือสวนประติมากรรม Monument of Life ออกแบบโดย กุสตาฟ วิกแลน ประเทศนอร์เวย์ สวนประติมากรรมในพิพิธภัณฑ์ KROLLER MULLER ประเทศเนเธอร์แลนด์ สวนประติมากรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ เมืองสตอกโฮล์ม สวีเดน สวนประติมากรรม MOMA พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ นครนิวยอร์ก เป็นต้น

ในส่วนของประเทศไทยมี การจัดสร้างสวนประติมากรรมกลางแจ้งขึ้นใน พ.ศ. 2535 กรมธนารักษ์ ได้สร้างสวนสาธารณะกลางเมือง แทนที่กรมอุตุฯนิยมนิยามวิทยาที่ถูกรื้อถอนไป เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลสมัยที่เจริญพระชนมายุ 60 พรรษา โดยใช้ชื่อสวนนี้ว่า “อุทยานเบญจสิริ” เนื่องจากสวนมีขนาดเล็กแต่ต้องการ ให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นพิเศษ คณะกรรมการฯจึงระบุนำให้มีการจัดสร้างประติมากรรม เพื่อติดตั้งในอุทยานแห่งนี้ ด้วย สมาคมประติมากรไทยจึงได้รับเชิญให้มาเป็นคณะทำงาน ประติมากรระดับชาติ 11 คน ได้รับเชิญให้สร้างสรรค์ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ จำนวน 11 ชิ้น เพื่อติดตั้งในอุทยานแห่งนี้ อาจกล่าวได้ว่า “อุทยานเบญจสิริ” เป็นสวนประติมากรรมกลางแจ้งขนาดใหญ่ แห่งแรกของประเทศไทย

สวนประติมากรรมอีกสวนหนึ่งได้เกิดขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2532 ในบริเวณวังท่าพระ ซึ่งเคยเป็นวังที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างเอกแห่งสยามประเทศ มีบริเวณเป็นที่พักผ่อนเรียกว่า “สวนแก้ว” มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ปรับปรุงมาเป็นสวนประติมากรรมขนาดเล็ก มีผลงานประติมากรรมประมาณ 10 ชิ้น ประกอบด้วยผลงานของ เขียน ยิ้มศิริ, ชลูด นิ่มเสมอ, มีเซียม ยิบอินซอย, สิทธิเดช แสงหิรัญ และ สนั่น ศิลากร

สวนประติมากรรมที่น่าตื่นตาตื่นใจ 9 แห่งทั่วสหราชอาณาจักร : truly amazing sculpture parks across the U

ดื่มด่ำกับวัฒนธรรม (และบางสวน) ที่สวนประติมากรรมที่ดีที่สุดของสหราชอาณาจักร ตั้งแต่บ้านอันโอ่อ่าไปจนถึงทางเดินในป่า

เราทุกคนรู้ว่าสหราชอาณาจักรเป็นแหล่งรวมกิจกรรมกลางแจ้งที่น่าทึ่ง (อย่างน้อยเมื่อสภาพอากาศเอื้ออำนวย) แต่ไม่ใช่แค่ชายหาดที่สวยงาม ลานเบียร์ที่สวยงามและ สระว่ายน้ำกลางแจ้งเท่านั้น ที่ควรได้รับเกียรติ อังกฤษไอร์แลนด์เหนือสกอตแลนด์และเวลส์ยังเป็นที่ตั้งของสวน ที่สวยงาม พิพิธภัณฑสถานกลางแจ้งและแกลเลอรีกลางแจ้ง ที่อนุญาตให้จัดแสดงงานศิลปะกลางแจ้งที่หายาก ตั้งแต่งานซาฟารีงานโลหะในชโรปเซียร์ และสวรรค์แห่งศิลปะร่วมสมัยในนอร์ฟอล์ก ไปจนถึงโปรแกรมเปลี่ยนงานของศิลปินชื่อดัง ในจุดชมวิวใกล้เอดินบะระคุณจะต้องประหลาดใจที่มีงานศิลปะกลางแจ้งมากมายให้เลือกสรร สำหรับผู้ที่ต้องการดื่มด่ำกับวัฒนธรรมและสูดอากาศบริสุทธิ์ เราได้รวบรวมสวนประติมากรรมและทางเดินที่ดีที่สุดในสหราชอาณาจักร 9 แห่ง

สวนประติมากรรมที่ดีที่สุดในสหราชอาณาจักร

ภาพที่ 2.1 ผลงานประติมากรรมในสวนประติมากรรม Barbara Hepworth, Cornwall

ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

1. พิพิธภัณฑสถานประติมากรรม Barbara Hepworth, Cornwall

ตามความปรารถนาที่แสดงไว้ในพินัยกรรมของเธอ ครอบครัวของ Barbara Hepworth ได้เปลี่ยนบ้านและสตูดิโอในเซนต์ไอฟส์ของเธอให้เป็นแกลเลอรีสาธารณะในปี 1976 ไม่นานหลังจากศิลปินเสียชีวิต ปัจจุบัน Tate เป็นเจ้าของและดำเนินการโดย Tate มีคอลเลกชันถาวรที่ใหญ่ที่สุดของผลงานของประติมากรสมัยใหม่ พร้อมด้วยผลงานชิ้นโปรดส่วนตัวของประติมากรหลายชิ้นที่จัดแสดงในสวนเล็กๆ แต่งดงามราวภาพวาดที่มองเห็นวิวทะเล ภายในห้องนั่งเล่นและห้องทำงานของเธอแทบไม่ถูกแตะต้องเลย ทำให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตการทำงานในแต่ละวันของหนึ่งในศิลปินที่มีผลงานมากที่สุดในศตวรรษที่ 20 ของอังกฤษ

ภาพที่ 2.2 ผลงานประติมากรรมในสวนประติมากรรม Yorkshire ,West Yorkshire

ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

2. สวนประติมากรรม Yorkshire, West Yorkshire

สวนประติมากรรมที่เก่าแก่ที่สุดในสหราชอาณาจักรฉลองครบรอบ 40 ปีในปี 2560 และมักจะมีประติมากรรมประมาณ 100 ชิ้นให้ค้นพบทั่วพื้นที่ขนาดใหญ่ ใกล้กับเวคฟิลด์ในเวสต์ยอร์กเชียร์ นิทรรศการถาวรประกอบด้วยผลงานของประติมากรสมัยใหม่ในท้องถิ่น Henry Moore และ

Barbara Hepworth ควบคู่ไปกับการเยี่ยมชมสถานที่ จัดแสดงโดยบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น Damien Hirst และ Ai Weiwei

นอกจากนี้ยังมีแกลเลอรีในร่มหกแห่งกระจายอยู่ทั่วสวน รวมถึงอาคาร Weston ที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัล RIBA เปิดให้บริการในปี 2019 โครงสร้างนี้ยังมีร้านค้าและร้านอาหารชั้นเลิศที่เสิร์ฟเมนูตามฤดูกาล รวมถึงอาหารที่ทำจากผลไม้จากต้นผลไม้ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของสวน บนพื้นที่ขนาด 500 เอเคอร์ คุณจะต้องใช้เวลาเป็นวันๆ ในการค้นพบทุกสิ่งๆ ที่ YSP นำเสนอ

ภาพที่ 2.3 ผลงานประติมากรรมในสวนประติมากรรม British Ironworks Center, Shropshire
ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

3. สวนประติมากรรม British Ironworks Center, Shropshire

เป็นที่ตั้งของคอลเลกชันประติมากรรมที่ใหญ่ที่สุดในมิดแลนด์ สวนขนาด 30 เอเคอร์ของ British Ironworks Centre มีประติมากรรมโลหะมากกว่า 100 ชิ้น แหล่งท่องเที่ยวหลักคือ Extinction Trail เพื่อการศึกษาซึ่งเป็น 'เมทัล ซาฟารีปาร์ค' ที่มีรูปปั้นสัตว์สี่ขาที่สูญพันธุ์และใกล้สูญพันธุ์ ตั้งแต่สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีขนยาวไปจนถึงครอบครัวยีราฟ

ไฮไลต์อื่น ๆ ได้แก่ 'Spoon Gorilla' ของ Uri Geller ประติมากรรมที่ทำขึ้นโดยใช้ซ้อน 40,000 ซ้อน และ 'Knife Angel' อนุสรณ์สถานต่อต้านความรุนแรงที่สร้างจากมีดและอาวุธมากกว่า 100,000 เล่มที่นำมาจากท้องถนนในสหราชอาณาจักร ไฮต์นี้ยังมีคาเฟ่ สนามเด็กเล่น และห้องจัดแสดง รวมถึงเวิร์กช็อปที่คุณสามารถเรียนรู้การตีเหล็กและการทำเงินได้

ภาพที่ 2.4 ผลงานประติมากรรมในเขตอนุรักษ์ธรรมชาติและสวนประติมากรรม Tout Quarry, Dorset

ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

4. เขตอนุรักษ์ธรรมชาติและสวนประติมากรรม Tout Quarry, Dorset

อดีตเหมืองหินปูนบน เกาะพอร์ตแลนด์ของ Dorsetแห่งนี้ได้กลายมาเป็นเขตอนุรักษ์ธรรมชาติ ในทศวรรษที่ 1980 และปัจจุบันมีประติมากรรมมากกว่า 60 ชิ้นให้สำรวจรอบ ๆ พื้นที่ขนาด 40 เอเคอร์ ควบคู่ไปกับดอกไม้ป่า ผีเสื้อ และสัตว์ป่าอื่นๆ ประติมากรรมหลายชิ้นมีลักษณะเฉพาะของสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นการแกะสลักโดยตรงบนผนังของเหมืองหินหรือสร้างขึ้นจากหินพอร์ตแลนด์ และ ไฮต์นี้มีผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงเช่น Antony Gormley และ Phillip King

ด้วยหลักสูตรประติมากรรมและที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นที่นี่เป็นประจำ บางครั้งคุณอาจได้เห็นศิลปินและนักเรียนทำงานรอบ ๆ เหมือน

ภาพที่ 2.5 ผลงานประติมากรรมในสวนประติมากรรม Surrey

ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

5. สวนประติมากรรม Surrey

กำลังมองหาที่จะเริ่มต้นสวนประติมากรรมเล็ก ๆ ของคุณเองมุ่งหน้าไปยังสวนป่าขนาด 10 เอเคอร์ใกล้กับ Farnham ใน Surrey ที่ซึ่งคุณจะได้พบกับประติมากรรมมากถึง 800 ชิ้นโดยศิลปินนานาชาติกว่า 300 คน ที่จัดแสดงในแต่ละครั้งตั้งแต่แบบคลาสสิกไปจนถึงแบบร่วมสมัย แบบที่เป็นรูปเป็นร่างไปจนถึงแบบเหนือจริงมีแทบทุกสไตล์และทุกรสนิยม และด้วยเกือบทุกอย่างในสวนที่ลดราคาคอลเลกชันจึงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สวนและทะเลสาบสามแห่งยังเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าท้องถิ่นหลากหลายชนิด และบริเวณนี้มีจุดปิกนิกที่ยอดเยี่ยมมากมาย มีที่นั่งแสนสบายมากมายสำหรับดื่มด่ำกับศิลปะเอชทั้งหมดด้วย

ภาพที่ 2.6 ผลงานประติมากรรมในสวนประติมากรรม Sainsbury Center
ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

6. สวนประติมากรรม Sainsbury Center

แกลเลอรีในร่มที่ Sainsbury Center of Visual Arts เต็มไปด้วยศิลปินชื่อดังอย่าง Francis Bacon, Picasso และ Degas แต่ยังมีประติมากรรมมากกว่า 20 ชิ้นล้อมรอบอาคารที่ออกแบบโดย Norman Foster ซึ่งตั้งอยู่ในวิทยาเขตขนาด 350 เอเคอร์ของ University of East Anglia

เหล่านี้รวมถึงผลงานประติมากร Henry Moore, Antony Gormley, Lynn Chadwick และ Elisabeth Frink แต่สิ่งที่ดีที่สุดแน่นอน? หากคุณโชคดี คุณอาจได้เห็นกระต่ายป่าบางตัวที่อาศัยอยู่ท่ามกลางงานศิลปะ เปิดทุกวันในช่วงเวลากลางวัน ทั้งสวนสาธารณะและศูนย์สามารถเข้าชมได้ฟรี

ภาพที่ 2.7 ผลงานประติมากรรมในเส้นทางประติมากรรม Forest of Dean, Gloucestershire
ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

7. เส้นทางประติมากรรม Forest of Dean, Gloucestershire

ป่าโบราณของราชวงศ์ Gloucestershire เป็นที่ตั้งของหนึ่งในเส้นทางประติมากรรม ที่เก่าแก่ที่สุดในสหราชอาณาจักร เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2529 มีประติมากรรม 17 ชิ้นกระจายอยู่ตามเส้นทางวงกลมยาว 4.5 ไมล์ ซึ่งหลายชิ้นมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพป่าหรือสร้างขึ้นจากวัตถุดิบ ตัวอย่างเช่น 'ถนนเหล็ก' สร้างขึ้นโดยใช้ไม้หมอนรถไฟที่วางบนรางที่ไม่ได้ใช้งาน และ 'มหาวิหาร' เป็นหน้าต่างกระจกสีสูง 15 ฟุตที่แสดงฉากป่าไม้ที่แขวนอยู่ท่ามกลางต้นไม้ราวกับเป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์

เส้นทางเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวป่าไม้ ซึ่งมีพื้นที่ปิกนิกที่สวยงามเมื่อคุณเดินป่าเสร็จแล้ว ในขณะเดียวกัน แผนกำลังดำเนินการสำหรับประติมากรรมอีก 8 ชิ้นเพื่อวางเคียงข้างผลงานที่มีอยู่ – สร้างทางเดินเพิ่มเติมที่สั้นลงเหมาะสำหรับครอบครัวและผู้ที่มีปัญหาในการเข้าถึง

ภาพที่ 2.8 ผลงานประติมากรรมในเส้นทางศิลปะและสถาปัตยกรรม Kielder, Northumberland
ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

8. เส้นทางศิลปะและสถาปัตยกรรม Kielder, Northumberland

นักเดินที่กระตือรือร้นสามารถค้นพบประติมากรรมขนาดใหญ่ 22 ชิ้นและการติดตั้งแบบอินเทอร์แอคทีฟบนเส้นทางเดินป่ายาว 27 ไมล์รอบอ่างเก็บน้ำ Kielder ของ Northumberland ซึ่งให้ความบันเทิงมากมายแก่นักท่องเที่ยววัยเยาว์

เดินผ่านเขาวงกตมิโนทอร์ ภูเขาน้ำพุร้อนบนเส้นทาง Kielder Keepsake ยาว 2 ไมล์ หรือเพลิดเพลินกับทิวทัศน์จาก 'Janus Chairs' ซึ่งเป็นที่นั่งหมุนขนาดยักษ์ 3 ตัวบนคาบสมุทรที่ยื่นเข้าไปในอ่างเก็บน้ำ ประติมากรรมอื่น ๆ ที่ควรค่าแก่การเดินป่า ได้แก่ 'Skyspace' โดย James Turrell, 'Mirage' ที่แขวนอยู่บนต้นไม้, กล้องหินขนาดใหญ่ที่เรียกว่า 'Wave Chamber' และ 'Silvas Capitalis' ซึ่งเป็นหัวไม้ขนาดใหญ่ที่ล้อมรอบด้วยต้นสน

ภาพที่ 2.9 ผลงานประติมากรรมในสวนประติมากรรม Jupiter Artland, West Lothian
ที่มา : (Rosie Hewitson. 9 truly amazing sculpture parks across the UK,2024)

9. Jupiter Artland, West Lothian

รายการของการติดตั้งที่สวนประติมากรรมบนพื้นที่ 120 เอเคอร์ในบริเวณบ้าน Bonnington House แห่งนี้ อ่านว่าใครคือใครของงานประติมากรรมร่วมสมัย โดยมีศิลปินอย่าง Antony Gormley, Phyllida Barlow และ Anish Kapoor รับหน้าที่สร้างผลงานถาวรสำหรับไซต์นี้

ไฮไลท์ ได้แก่ ดอกกล้วยไม้ 'Love Bomb' สูง 12 เมตรของ Marc Quinn สระน้ำเล่นที่ทำให้เคลิบเคลิ้มที่เรียกว่า 'Gateway' โดย Joana Vasconcelos และ 'The Cells of Life' ซึ่งเป็นชุดของทุ่งหญ้าและทะเลสาบที่มีภูมิทัศน์สวยงามซึ่งออกแบบโดย Charles Jencks ซึ่งเห็นได้ชัดว่าแสดงให้เห็นกระบวนการของไมโทซิสเมื่อมองจากด้านบน สวนสาธารณะแห่งนี้ยังเป็นที่ตั้งของ Jupiter Rising ซึ่งเป็นเทศกาลศิลปะ ดนตรี และการแสดงที่ยอดเยี่ยมซึ่งมีระยะเวลา 2 วันในเดือนสิงหาคม

ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ศิลปะเป็นผลพวงของการสะท้อนความคิดสร้างสรรค์ผสมผสานกับการสะท้อนบริบททางวัฒนธรรมและความเป็นไปของสังคมผ่านศิลปินผู้รังสรรค์ผลงาน ที่ต้องประกอบไปด้วยความงดงามทาง ปัญญา อารมณ์ และความพิเศษเฉพาะตัว อันที่จริงค่านิยมของคำว่าศิลปะสามารถบัญญัติได้อีกหลากหลายและแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่ก็ยังถือว่าศิลปะเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อต้องการ แลดูออกและสื่อสารจากความคิดของผู้สร้าง งานศิลปะจะบรรลุถึงจุดประสงค์ของการสื่อสารได้ซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ถึงความสุนทรีย์และความคิดได้นั้น ต้องมีโอกาสนำเสนอให้แก่ผู้ชม หลายครั้งก็ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของงานศิลปะเองที่สามารถนำเสนอความหมายผ่านข้อจำกัดของเทคนิคที่ใช้สร้าง และพื้นที่ที่นำเสนอ ในกรณีที่ต้องการนำเสนอผลงานศิลปะสู่สาธารณะชนให้สามารถรับรู้ได้เป็นวงกว้าง และเข้าถึงธรรมชาติและวิถีในการดำรงชีวิตได้ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถแสดงออกผ่าน ผลงานศิลปะทั้งสองและสามมิติได้นั้น งานศิลปะในรูปแบบของงานประติมากรรม ลามมิติก็จะทำหน้าที่นี้ได้ดีในแง่ของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับชิ้นงานอย่าง ใกล้ชิดในพื้นที่สาธารณะ โดยมีตัวอย่างหลักฐานให้เห็นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำตัวผลงานประติมากรรมเองไปเสนอในพื้นที่ที่ให้ประชาชนเข้า ถึงได้ในพื้นที่ว่าง และหรือพื้นที่ที่ถูกกำหนดอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลถึงการส่งผ่านความงาม ความคิดไปสู่ผู้คนในสังคมได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 2.8 ผลงานประติมากรรม Reclining Figure (1) 1969/1970 Henry Moore, Hertfordshire

ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ประติมากรรมชิ้นนี้เป็นหนึ่งในชุดของคนเอกเขนกที่เฮนรีมัวร์ ได้ สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งนอกจากจะเติมเปี่ยมไปด้วยความงามในเชิงศิลปะเองแล้ว ประติมากรรมชิ้นนี้ยังเติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับพื้นที่ว่างในสวนได้อย่างลงตัว

ประติมากรรม กับพื้นที่สาธารณะ

ในความหมายของงานประติมากรรมเพื่อพื้นที่สาธารณะนั้น มีจุดมุ่งหมายอยู่หลายประการ ทั้งในบริบททางสังคมการเมืองการปกครอง บริบท ของทางธุรกิจ บริบทของการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน และบริบททางสังคมศิลปะเอง และที่สำคัญงานประติมากรรมในพื้นที่สาธารณะและสื่อทัศนศิลป์อื่น ๆ ก็มีจุดประสงค์คล้ายคลึงกัน ย่อมส่งผลกระทบต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะแห่งนั้น และความรู้สึกนึกคิดของคนชุมชนในสังคมพื้นที่นั้น ๆ

ปัจจุบันงานประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะนั้น มักจะมีเงื่อนไขของการสร้างงานที่ถูกกำหนด โดยความเป็นเจ้าของพื้นที่นั้น ๆ เช่น พื้นที่ของรัฐ พื้นที่ของเอกชน ในกรณีนี้จะขอกล่าวถึงงานประติมากรรมที่มีโครงการ โดยถูกกำหนดพื้นที่เฉพาะเจาะจงไว้แล้ว (Site Specificity) ไม่ว่าจะโดยรัฐหรือเอกชนก็ตาม มักจะกำหนดพื้นที่ว่างที่มีอยู่ และเห็นความสำคัญของการติดตั้งผลงานประติมากรรมในพื้นที่นั้น ๆ โดยมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันตามประโยชน์ใช้สอย หลักของการใช้พื้นที่นั้น เช่น เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจตามสวนสาธารณะ เป็นจุดพักผ่อนหรือจุดตัดแยกของพื้นที่สัญจรทางจราจรตามสี่แยกวงเวียน เป็นพื้นที่ที่ประชาชนมาใช้บริการเกิดการสัญจรสูง เช่น ตามสถานีขนส่งเป็นย่านธุรกิจหรือที่ทำการของรัฐ เพื่อสร้างเป็นจุดพักหรือสร้างเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้กับพื้นที่นั้น ซึ่งงานประติมากรรม ยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการใช้พื้นที่ให้เกิดกิจกรรม สร้างให้เกิดสัญลักษณ์ได้อีกด้วย

การสื่อสาร แลกเปลี่ยนประสบการณ์

ผลงานประติมากรรมที่ได้ถูกคัดเลือก และนำไปติดตั้งในพื้นที่ที่ถูกกำหนดนั้น จะเริ่มทำงานทันทีที่การติดตั้งสมบูรณ์และทำงานตลอดเวลา ณ พื้นที่นั้น ๆ งานแรกของงานประติมากรรมที่ทำหน้าที่คือ การสื่อสารทางศิลปะกับผู้ที่ได้พบเห็น ทั้งผู้พบเห็นที่ให้ความสนใจเข้ามาสัมผัสกับผลงาน หรือผู้ที่สัญจรผ่านไปมาก็ตามทีผลงานประติมากรรมนั้น ได้กำหนดยึดตำแหน่งของพื้นที่นั้นไปแล้ว การสัญจรผ่านไปมาของผู้คนที่อาจจะยังไม่ได้ให้ความสนใจในความหมายเชิงศิลปะ แต่รับรู้ได้ถึงสัญลักษณ์ที่ได้กินพื้นที่ไป จนเกิดการรับรู้ถึงสัญลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ เกิดประสบการณ์ใหม่ขึ้นมา หากงานประติมากรรมนั้น เป็นงานประติมากรรมที่เป็นมิตรต่อผู้สัญจรไปมาในเชิงกายภาพ เช่น สามารถสัมผัสได้ หรือสัญจรผ่านไปมาได้อย่างใกล้ชิด ก็จะทำหน้าที่สื่อสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

กับผู้ชมได้อย่างตรงไปตรงมา ผลงานประติมากรรมย่อมมีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้น จึงเท่ากับเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ทั้งในเชิงการใช้สอยพื้นที่และหรือการขบคิดพิจารณาทางศิลปะได้อย่างกว้างขวาง นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหาการใช้พื้นที่ ให้เกิดประโยชน์ตามหลักภูมิสถาปัตย์แล้ว งานประติมากรรมในพื้นที่สาธารณะ ยังเป็นการทำงานรับใช้สังคมในเชิงวัฒนธรรมได้อย่างดียิ่ง

ภาพที่ 2.9 ผลงานประติมากรรม Anish Kapoor: Cloud gate, 2004. Millennium Park. Chicago.
ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ศิลปินอังกฤษเชื้อสายอินเดีย Anish Kapoor ผู้มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ งานประติมากรรมอันโดดเด่น โดยเฉพาะการสร้างบริบทใหม่ให้กับพื้นที่ว่างและ การเล่นกับพื้นผิวของวัสดุ ได้สร้างสรรค์ผลงาน Cloud Gate 2004 ขึ้นโดยมีจุดติดตั้ง ผลงานที่ Millennium Park ใจกลางเมืองชิคาโก ผลงานชิ้นนี้มีขนาดใหญ่ขนาดคนเดิน ลอดผ่านได้ และเป็นขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่างนั้น Kapoor ใช้รูปทรงโค้งมนกลม เบาทำความรู้สึกคล้ายเมฆสังเคราะห์ ซึ่งความโค้งมนของรูปทรงนั้นให้ความรู้สึกเป็น มิตรกับผู้ชม พื้นผิวที่มันวาวสะท้อนทุกอย่างรอบงานนั้น ยิ่งสร้างความโดดเด่นให้กับผลงาน หลายคนสามารถมองเห็นภาพสะท้อนทัศนียภาพของเมืองชิคาโกผ่านผิวผลงานในรูปลักษณะ

ที่บิดเบี้ยว กระทั่งเห็นรูปตัวเองผู้คนรายล้อมต่างล้วนเคลื่อนไหว บิด เบี้ยวไปด้วย ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสายตา ทางความรู้สึกตลอดเวลาแก่ผู้ สัญจร และผู้ใช้ลานกว้างนั้น สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างประสบการณ์ใหม่ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ พบเห็น ทำให้งานประติมากรรมกลายเป็นสัญลักษณ์ใหม่ของเมือง และสร้างชีวิตชีวา ให้เกิดขึ้นกับสวน Millennium Park อยู่ตลอดเวลา

กลมกลืนหรือแปลกแยกจากสิ่งแวดล้อม?

เป็นข้อถกเถียงกันอย่างกว้างขวางเสมอมาเมื่อมี “สิ่งแปลกปลอม” ที่เรียกกันว่างานศิลปะ งานประติมากรรมเข้ามา มีส่วนกำหนดในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ถ้าจะพิจารณาทั้งในเชิงกายภาพของวัตถุ และเชิงทัศนธาตุแล้ว ส่วนใหญ่ศิลปินมักจะนำเสนอรูปทรงและวัสดุของงานประติมากรรมที่แตกต่าง ขัดแย้งกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น ๆ เช่นงานหล่อโลหะที่ทำพื้นผิวหรือสีต่าง ๆ กันไป อย่างไรก็ตามการเลือกใช้วัสดุที่แตกต่างจากบริบทโดยรอบนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพื่อจุดประสงค์ของความคงทนถาวรของ ผลงาน และต้องการสร้างความสะดุดตาเป็นที่สังเกตแก่ผู้พบเห็น ซึ่งนั่นก็เป็นอีกคุณสมบัติหนึ่งของการ สร้างศิลปะให้มีลักษณะพิเศษทางรูปทรง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้ว ทั้งผู้มีอำนาจในการกำหนด พื้นที่และตัดสินใจคัดเลือกผลงาน รวมถึงศิลปินที่ดูเหมือนมีอิสระในการสร้างสรรค์ผลงานนั้น ต่างก็ได้ถูกพิจารณาในกรอบ ความคิดของแนวคิดเนื้อหา และรูปแบบที่จะถูกนำเสนอให้กับผู้ต้นชุมชนในพื้นที่ นั้น ๆ อย่างถ่องแท้

ความกลมกลืน หรือความแตกต่าง สามารถถูกนำเสนอผ่านแนวคิดหรือ เรื่องราวที่ศิลปิน นำเสนอ เช่นความกลมกลืนของเรื่องราวที่เข้ากับบริบทสิ่งแวดล้อมนั้น แต่สร้างความแตกต่างด้วย รูปทรง หรือความแตกต่างในแนวคิดนำเสนอ แต่รูปทรงมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม อาจจะกลมกลืนไปทั้งความคิดรูปทรง หรือแตกต่างทั้งความคิดและรูปทรงก็เป็นได้ ความรู้สึกแปลกแยกก็อาจจะรุนแรงไปกับผู้ที่พบเห็นในระยะแรก

ดูเหมือนจะเป็นความแตกต่างที่ศิลปินต้องการสร้างให้เกิด เพื่อกระตุ้นสายตากระตุกต่อมคิด เสียมากกว่า แนวคิดในการนำเสนอก็จะเป็นจุดสำคัญ ที่จะสร้างความแตกต่างในทางกายภาพของ วัสดุและรูปทรงของงาน ประติมากรรมนั้น ค่อย ๆ กลมกลืนเข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีเอกภาพให้กับพื้นที่ นั้น ๆ ก็เป็นไปได้ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและการยอมรับของคนในสังคมนั้นเช่น เดียวกัน แต่นี่คืองาน สำคัญของงานประติมากรรม ศิลปะที่จะนำตัวเองไปสู่พื้นที่สาธารณะ

ภาพที่ 2.10 ผลงานประติมากรรม Arnaldo Pomodoro. Spere within spere. Vatican. Rome.

ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ผลงานของโปโมโดโร ใช้รูปทรงของทรงกลมซ้อนกันสองลูกและ มีพื้นผิวการปริแตกที่แสดงให้เห็นถึงเนื้อในที่มีรูปทรงคล้ายกลไกเครื่องจักร แสดงให้เห็นถึงรูปทรงพื้นผิวที่ดูขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมของลานกลางแจ้ง ในพิธีภัณฑ์วาติกัน กรุงโรม ซึ่งจุดประสงค์สามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้พบเห็นได้เป็นอย่างดี เป็นความแตกต่างในเชิงกายภาพที่กลับสามารถสร้างจุดเด่นให้กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 2.11 ผลงานประติมากรรม Alexander Calder. Flamingo 1974. Chicago Tribune.
ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ศิลปิน Alexander Calder ได้สร้างสรรค์ผลงานชื่อ Flamingo (1974) เพื่อติดตั้งในจัตุรัสกลางเมืองชิคาโก เมื่อพิจารณาจากการกำหนดพื้นที่แวดล้อม ซึ่ง เป็นใจกลางเมืองย่านธุรกิจ รายล้อมไปด้วยตึกระฟ้า ศิลปินได้นำเสนอแนวคิดและ รูปทรงที่มีลักษณะแตกต่างจากสิ่งรอบข้างแต่กลับไม่แปลกแยก และยังเป็นทีสะดุด ตาและเป็นมิตรกับผู้คนที่ใช้พื้นที่นั้น จนกลายเป็นจุดสำคัญของพื้นที่และชุมชนนั้น ได้ ประติมากรรมถูกสร้างขึ้นด้วยวัสดุที่แข็งแรง คงทนถาวรต่อสภาพดินฟ้าอากาศ และสามารถบำรุงดูแลรักษาสภาพผลงานเองได้ง่าย และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกต่อผู้คนที่ชม Calder เลือกใช้โลหะเหล็กเป็นวัสดุหลัก ประกอบโครงสร้างเป็นรูปร่างตามจินตนาการอิสระ ที่ทำให้ผลงานชิ้นนี้ โดดเด่นอยู่ คู่กับจัตุรัสของเมืองชิคาโก จากการติดตั้งผลงานดังกล่าวในสถานที่แห่งนี้นั้น ทำให้จัตุรัสแห่งนี้ได้ถูกใช้สอยโดยชุมชนเกิดกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ ทำให้ผู้คนที่ในเมืองมีชีวิตชีวา โดยงานประติมากรรมได้ทำหน้าที่เชื่อมชีวิตให้กับพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์

สื่อกลางในการสะท้อนวัฒนธรรมวิถีชีวิต สัญลักษณ์ทางสังคม งานประติมากรรมที่ถูกกำหนดติดตั้งในพื้นที่สาธารณะ ไม่ว่าจะโดยการกำหนดของพื้นที่ทางราชการและหรือเอกชนเองก็ตาม จะมีนโยบายหรือกรอบแนวคิดกว้าง ๆ ในการนำเสนองานอยู่ว่าควรจะเป็นทิศทางใด ซึ่งต้องพิจารณาถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและลบที่จะมีต่อสังคมให้ถ่วงถี่ ผลงานประติมากรรมเมื่อได้ปรากฏตัวเองสู่สาธารณชนแล้วเท่ากับเป็นการสร้างสัญลักษณ์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ ย่อมทำหน้าที่ในการสะท้อนแนวคิดของศิลปิน ที่มีผลกระทบต่อผู้คนที่สัญจรไปมา ไม่ว่าจะแนวกลมกลืนหรือขัดแย้งก็ตาม ย่อมมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นมาในสังคมนั้น การสะท้อนวัฒนธรรมสามารถทำได้โดยการสะท้อน วัฒนธรรมแบบประเพณีนิยม หรือสะท้อนวัฒนธรรมแบบร่วมสมัยขึ้นอยู่กับแนวคิดของงานนั้น จากแนวคิดดังกล่าวนี้งานประติมากรรมจะค่อย ๆ ทำหน้าที่แทรกซึม เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิต โดยค่อย ๆ กลายเป็นส่วนหนึ่งในกิจวัตรประจำวันของผู้คนที่สัญจรใช้พื้นที่นั้น ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม

ภาพที่ 2.12 ผลงานประติมากรรม Dietro in fronte (1984) Michelangelo Pistoletto. Florence.

ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

เป็นตัวอย่างของการก้าวข้ามผ่านยุคสมัยของความรู้เรื่องของวัฒนธรรมในอดีตของอิตาลีสู่ยุคสมัยใหม่ในปัจจุบัน ศิลปินได้นำเสนอผลงานประติมากรรมในรูปแบบ และแนวคิดร่วมสมัยโดยที่ผลงานยังสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้คนและกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อมของเมืองได้เป็นอย่างดี

ผลงานประติมากรรมนี้มีชื่อว่า Dietro in Fronte (1984) เป็นผลงาน ที่สะท้อนนัยยะแห่งความขัดแย้งและการอยู่ร่วมกันของคนอิตาลีเลียนในยุคสมัยใหม่ ชิ้นงานมีแนวคิดที่ดูขัดแย้งและกลมกลืนอยู่ในที่จากตัวองค์ประกอบ เองที่ใช้รูปทรงของมนุษย์เข้ามาจัดวางในทิศทางแนวตั้งและทิศทางแนวนอน ซึ่งหันหน้าไปคนละทิศละทาง แต่ในขณะเดียวกันผลงานทั้งหมดก็สร้างขึ้นด้วยวัสดุและเทคนิคการแกะหินอ่อนและรูปทรงพื้นผิวที่ถูกแกะสลักลงนั้นก็มีความแตกต่างกัน ทั้งในลักษณะการเก็บผิวเรียบและการปล่อยผิวหยาบ ซึ่งเป็นวัสดุและเทคนิคประเพณีนิยมของงานประติมากรรมแบบอิตาลีเลียน แต่นำเสนอแนวคิดร่วมสมัยผ่านสื่อศิลปะแบบที่ชุมชนคุ้นเคย

ภาพที่ 2.13 ผลงานประติมากรรม Fulcrum (1987) Richard Serra. Broadgate Complex.

ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ประติมากรรมชิ้นนี้ตั้งอยู่บนวงเวียนจราจรหน้าประตูโรมานา (Porta Romana) ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่จะเข้าออกจากตัวเมืองฟลอเรนซ์เดินทางสู่เมืองอื่น งานประติมากรรมชิ้นนี้จึงเป็นสัญลักษณ์และเป็นตัวแทนของเมือง ฟลอเรนซ์ของการสืบสานงานศิลปะจากอดีตสู่ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ลองศึกษางานประติมากรรมที่มีพื้นที่เป็นตัวกำหนดอีกประเภทหนึ่ง งานประติมากรรม Fulcrum (1987)

โดยศิลปิน Richard Serra เป็นงานประติมากรรมที่สร้างขึ้นโดยถูก กำหนดโดยพื้นที่ทางเข้าฝั่งตะวันตกของสถานีรถไฟเมืองลิเวอร์พูลเพื่อเชื่อมเข้าสู่พื้นที่เศรษฐกิจ Broadgate Complex เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่แคบ แต่สูงรายล้อมไปด้วยอาคาร ศิลปิน Richard Serra จึงสร้างงานประติมากรรม ที่มีความสูงถึง 16.8 เมตร และยังมีพื้นที่ทางเท้าให้ผู้คนได้เดินสัญจรไปมา อย่างกว้างขวาง ผลงานสร้างด้วยเหล็กแผ่นจำนวน 5 แผ่น น้ำหนักรวมหลายสิบล้านกิโลกรัม โดยปล่อยให้ผิวเหล็กขึ้นสนิม งานประติมากรรมนี้มีรูปทรงแบบเรขาคณิตที่เข้ากับสภาพแวดล้อม แต่ด้วยสีสนิมของวัสดุที่ช่วยสร้างให้เกิดความขัดแย้งของสีและวัสดุที่สร้างความโดดเด่น ให้กับงานประติมากรรมชิ้นนี้ได้

ภาพที่ 2.14 ผลงานประติมากรรม Charging Bull (1989) Arturo di Modica, Wall Street, New York.

ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

งานประติมากรรมรูปวัวกระทิงที่ดูร้ายอยู่ในท่าเี่ยวตัวพร้อมที่จะชนนั้น เป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นบนถนนวอลล์สตรีท ถนนสำคัญแห่งตลาดหุ้นของอเมริกาผลงานประติมากรรมนี้ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของย่านธุรกิจแห่งนี้และยังเป็นสัญลักษณ์สำคัญ ของการเรียกขานความร้อนแรงของตลาดหุ้นในนิวยอร์กอีกด้วย Charging Bull หรือคนอเมริกันชนก็ยังเรียก Wall Street Bull ได้กลายเป็นจุดสนใจในเชิงท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกต่างแวะเวียนมาถ่ายภาพ สัญลักษณ์นี้เพื่อเป็นที่ระลึกถึงการมาเยือนย่านธุรกิจของนิวยอร์กอีกด้วย

ภาพที่ 2.15 ผลงานประติมากรรม Pierre Vivant's sculpture, Traffic Light Tree in the Docklands, London

ที่มา : ประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะ ความสัมพันธ์ของ พื้นที่ ผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม

ผลงานประติมากรรมในชื่อ Traffic Light Tree ได้สร้างความฉงนระคนแปลกใจให้กับผู้พบเห็น ตัวองค์ประกอบของงานประติมากรรมเองใช้ทัศนธาตุที่คุ้นเคยของคนที่สัญจรไปมาบนท้องถนน นั่นคือตัวกล่องสัญญาณไฟจราจร นั่นเอง

อย่างไรก็ตามผลงานชิ้นนี้ในระยะแรกเริ่มได้สร้างความสับสน ให้กับผู้คนสัญจรด้วยรถยนต์เหมือนกัน จึงต้องมีการพิจารณาถึงจุดติดตั้งที่จะไม่รบกวนหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิด อันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้รถใช้ ถนนหรือคนเดินเท้าได้

จากตัวอย่างผลงานประติมากรรมกับพื้นที่สาธารณะที่ได้นำเสนอมานั้น ต่างมีพื้นที่รูปแบบของงานประติมากรรมที่แตกต่างกัน แน่นอนจุดประสงค์ของการสร้างงานประติมากรรมนั้น ๆ ในรายละเอียดย่อมมีวัตถุประสงค์เฉพาะตัว แต่โดยแนวคิดรวมแล้วประติมากรรมเพื่อพื้นที่สาธารณะนั้น สร้างขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาของสถานที่พื้นที่นั้น ๆ เช่นพื้นที่ที่มีความกว้างเกินไป ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นมิตร หรือไม่มีความรู้สึกร่วมใด ๆ กับพื้นที่ว่างนั้น ๆ งานประติมากรรมสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาตรงจุดนี้ได้ การส่งเสริมภาพลักษณ์ในเชิงวัฒนธรรม ก็สามารถนำเสนอผ่านผลงานประติมากรรมได้โดยแยบยล

แนวนอนงานประติมากรรมในบางพื้นที่เฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับการจราจรเช่น ตามสี่แยก วงเวียน การปฏิสัมพันธ์แบบใกล้ชิดกับผู้ชมอาจจะไม่เกิด แต่จะได้ผลลัพธ์ในเชิงสัญลักษณ์ของชุมชน พื้นที่นั้น สำหรับพื้นที่ในย่านธุรกิจการค้าและสวนสาธารณะ งานประติมากรรมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อสร้างให้เกิดบรรยากาศเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกิดการใช้สอยพื้นที่นั้น ๆ อย่างหลากหลายลงตัว แน่นอนก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่และจุดประสงค์ของงานประติมากรรมด้วยเช่นเดียวกัน ว่าต้องการให้เกิดพลวัตความเคลื่อนไหวของกิจกรรมที่หลากหลาย หรือต้องการให้เกิดความสงบผ่อนคลาย ซึ่งหลายพื้นที่ต่าง ๆ ในโลกที่มีงานประติมากรรมจัดวางอยู่ ชิ้นงานต่างก็ทำหน้าที่ของมันอย่างซื่อสัตย์ความรู้สึกของผู้คนที่สัญจรไปมาต่างหากที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปกับกาลเวลา และบริบทที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ กับพื้นที่นั้น งานประติมากรรมก็จะทำหน้าที่ต่อไป นั่นคือสิ่งสำคัญที่งานศิลปะจะเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างให้ผู้คนมีอารมณ์ที่สุนทรีย์ขึ้น อย่างมีนัยยะสำคัญทางวัฒนธรรม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

งานประยุกต์ศิลป์

ความหมายของศิลปะ

คำที่เป็นปัญหาถกเถียงและแสวงหาความจริงกันอยู่ทุกยุคทุกสมัย คือ ปัญหาเรื่องความงาม คำที่คู่กันมา คือ “ศิลปะ” ก็เป็นอีกคำหนึ่งที่ต้องสอบถามกันทุกยุคทุกสมัยเช่นกัน เพราะคำว่า “ศิลปะ” จะมีความหมายและขอบข่ายเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

ในขั้นแรกนี้ควรจะสำรวจดูว่า ในอดีตที่ผ่านมามีการให้ความหมายของศิลปะว่าอย่างไรบ้าง และตอนท้ายควรจะได้ทดลองหาความหมายของศิลปะที่เหมาะสมกับยุคสมัยของเรา ในอดีตมีผู้ให้ความหมายของศิลปะไว้มากมายท่านจะค้นหาได้จากหนังสือเล่มอื่น ๆ ในที่นี้จะยกตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

อริสโตเติล (Aristotle) ศิลปะ คือ การเลียนแบบธรรมชาติ

ตอลสตอย (Leo Tolstoi) ศิลปะ คือ การถ่ายทอดความรู้สึก

โครเซ (Croce) ศิลปะ คือ การแสดงให้เห็นความเข้าใจลึกซึ้งภายใน (ซึ่งจะแสดงออกโดยวิธีอื่นไม่ได้ นอกจากการสร้างเป็นงานศิลปะ)

พาร์เคอร์ (Parker) ศิลปะ คือ การระบายความปรารถนาในใจของศิลปินออกมา

ยังมีคำนิยามของศิลปะที่น่าสนใจอีกที่น่าจะรับรู้ไว้ แม้จะไม่ทราบนามของผู้ในคำนิยาม ศิลปะ คือ การแสดงออกเกี่ยวกับความศรัทธา เชื่อถือของแต่ละสมัย สำหรับในประเทศไทย มีการให้คำนิยามของศิลปะไว้หลายคำนิยาม เช่น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 นิยามว่าศิลปะ คือ ฝีมือทางการช่าง การแสดงซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้ประจักษ์เห็นพจนานุกรมศัพท์ศิลปะ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2541 นิยามว่าศิลปะ คือ ผลแห่งพลังความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ที่แสดงออกในรูปลักษณะต่างๆ ให้ปรากฏซึ่งสุนทรียภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนใจ ตามอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยม และทักษะของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี หรือความเชื่อในลัทธิศาสนา และกล่าวว่า ศิลปะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ วิจิตรศิลป์ (Fine Art) กับประยุกต์ศิลป์ (Applied Art) วิจิตรศิลป์ (Fine Art) คือ ผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นงามบริสุทธิ์ มีการแสดงออกถึงอารมณ์สะท้อนใจที่ผู้ชมรับรู้ได้ เป็นผลงานที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแสดงเอกลักษณ์หรือมีลักษณะต้นแบบ ปรากฏจุดมุ่งหมายในด้านความรู้สึกและจินตนาการทางจิตใจมากกว่าผลประโยชน์ทางกาย หรือมุ่งแสดงถึงพุทธิปัญญามากกว่าทักษะทางแรงงาน

วิจิตรศิลป์ แบ่งออกเป็น 6 สาขา ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี ศิลปะการแสดง และวรรณกรรม แต่ต่อมาในปัจจุบันงานศิลปะหลายประเภท ได้รับการพัฒนาจนมีคุณค่าในเชิงสร้างสรรค์ และได้ยอมรับว่าเป็นงานวิจิตรศิลป์ด้วยเช่นกัน คือ ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ การพ่นสีบนกำแพง และการสักบนร่างกายของมนุษย์

ประยุกต์ศิลป์ หรือ ศิลปะประยุกต์ (Applied Art) คือศิลปะประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยสำคัญ แต่คำนึงถึงความงามหรือสุนทรียภาพด้วย จะเป็นงานชิ้นเดียว หรืองานอุตสาหกรรมก็ได้ คำนี้ใช้เรียกศิลปะต่างๆ ที่ไม่ใช่วิจิตรศิลป์ เช่น งานออกแบบภาชนะเครื่องใช้ประจำวัน งานออกแบบฉากละคร งานออกแบบเครื่องแต่งกาย งานออกแบบตกแต่ง อุตสาหกรรมศิลป์ พาณิชยศิลป์ ตลอดจนงานออกแบบนิเทศศิลป์ ซึ่งอาจแยกออกเป็นงานเขียน ภาพโฆษณา เครื่องปั้นดินเผา และอื่น ๆ อีกมาก

นอกจากนี้งานประยุกต์ศิลปะยังรวมไปถึงงานจลศิลปะ หรือประณีตศิลป์ (Minor Art) เพราะงานจลศิลปะ เป็นงานศิลปะที่มีขนาดย่อม มุ่งทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยควบคู่ไปกับความงาม โดยจะต้องใช้ฝีมือและความชำนาญในการประดิษฐ์ เช่น งานสลักไม้ งานทำเครื่องเรือน ออกแบบเครื่องแต่งกาย ลายผ้า งานทำเครื่องเพชรพลอย เครื่องแก้ว เครื่องถ้วย เครื่องถม เป็นต้น อนึ่ง ประยุกต์ศิลป์ ยังมีความหมายคล้ายศิลปะเพื่อประโยชน์ (Useful Art) อีกด้วย (ฉัตรชัย อรรถปักษ์, 2552 : 9-10)

สรุปว่า วิจิตรศิลป์ คือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจหรืออารมณ์ เช่น ความงาม ความประทับใจ ความพึงพอใจ ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ แต่ความรู้สึกต่าง ๆ ที่แสดงออกนั้นต้องเป็นเรื่องที่ไม่ทำลายศีลธรรม ศิลปะใดก็ตามที่สร้างขึ้นเพื่อจิตใจศิลปะนั้นจัดเป็นงานวิจิตรศิลป์ ส่วนประยุกต์ศิลป์ คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางร่างกายหรือประโยชน์ใช้สอย และอาศัยความงามเป็นส่วนประกอบ ประยุกต์ศิลป์นั้นเป็นการนำเอาผลงานที่มีมนุษย์สร้างขึ้นให้สามารถนำมาใช้สอยเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อให้มีชีวิตมีความสะดวกสบาย มีความปลอดภัยสูง มั่นคง แข็งแรง และสวยงาม เพื่อจูงใจผู้บริโภค (Consumers) ให้นิยมชมชอบและต้องการมีไว้ใช้สอย ศิลปะใดที่สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางกาย ศิลปะนั้นเป็นประยุกต์ศิลป์

จากความหมายที่กล่าวมาทำให้งานประยุกต์ศิลป์มีความหมายคล้ายกับงาน “ศิลปะหัตถกรรม” เพียงแต่งานศิลปะหัตถกรรมจะทำขึ้นด้วยฝีมือเป็นหลัก แต่งานประยุกต์ศิลป์จะรวมไปถึงสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยเครื่องจักรด้วย งานประยุกต์ศิลป์ จำแนกออกไปได้ทั้งหมด 5 แขนง อันได้แก่

1. พาณิชยศิลป์ (Commercial Art)

เป็นงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเพื่อสนับสนุนกิจการค้า และการบริการ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ได้แก่ การออกแบบเครื่องหมายการค้า การออกแบบสิ่งพิมพ์ การออกแบบโฆษณา การออกแบบฉลากสินค้า การออกแบบจัดแสดงสินค้า ฯลฯ ผู้สร้างสรรค์งานพาณิชยศิลป์ เรียกว่า นักออกแบบ (Designer)

1.1 การออกแบบเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย

ได้แก่ เสื้อ กางเกง กระโปรง รองเท้า ถุงเท้า เครื่องประดับต่างๆ รวมทั้งแฟชั่นการแต่งกายทั้งหลาย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ผู้ออกแบบจะต้องออกแบบให้ทันสมัย ตามความนิยมของสังคมเสมอ

1.2 การออกแบบตกแต่งหน้าร้านค้าและเวที

เป็นการแสดงผลงานด้านการค้ารวมถึงการจัดตู้โชว์ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจผู้พบเห็น

1.3 การออกแบบโฆษณา

เป็นการออกแบบเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้พบเห็น มีลักษณะที่สะดุดตาทั้งภาพและตัวอักษร ให้เข้าใจได้ง่ายและจดจำได้รวดเร็ว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ ป้ายประกาศ เป็นต้น

1.4 การออกแบบสิ่งพิมพ์

เป็นการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิมพ์ จะเป็นงานพิมพ์ด้วยวิธีใดก็ตามที่มีความชัดเจน ประณีตงดงาม ทั้งข้อความและเส้นขอบงาน เช่น งานออกแบบตัวอักษร งานออกแบบจัดหน้าหนังสือและปก การออกแบบบัตรชนิดต่างๆ เป็นต้น

1.5 การออกแบบสัญลักษณ์สื่อความหมาย

เป็นการออกแบบที่สื่อความหมาย เป็นรูปแบบต่างๆ ให้ผู้พบเห็นได้เข้าใจโดยไม่จำเป็นต้องมีคำบรรยายประกอบ เช่น เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายสินค้าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และรูปลักษณะของสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

1.6 การออกแบบบรรจุภัณฑ์

เป็นการออกแบบสิ่งของ หีบห่อ หรือภาชนะบรรจุสินค้านอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าตามรูปแบบต่างๆ โดยมีคำบรรยายประกอบตามรูปลักษณะของสินค้านั้น ๆ

2. มัณฑนศิลป์ (Decorative Art)

เป็นงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเพื่อการตกแต่ง สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดความสวยงาม และเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น ได้แก่ การจัดตกแต่งภายในบ้าน อาคาร สถานที่ต่างๆ การตกแต่งภายนอก การจัดสวน การจัดนิทรรศการ การจัดบอร์ด ป้ายนิเทศ การจัดแสดงสินค้า การแต่งกาย การแต่งหน้า การตกแต่งร้านค้า เป็นต้น ผู้สร้างสรรค์งานมัณฑนศิลป์ เรียกว่า มัณฑนากร (Decorator)

2.1 การออกแบบตกแต่งภายใน

หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมภายในอาคาร บ้านเรือน หรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ให้เกิดความสะดวกสบายเหมาะสมต่อการใช้สอยและความงามในรูปแบบ โดยการจัดวางกลุ่มของเครื่องเรือน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางของ ตู้ เตียง โคมไฟ ม่าน เป็นต้น

2.2 การตกแต่งภายนอก

หมายถึง การจัดตกแต่งบริเวณภายนอกอาคาร สถานที่ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้สัมพันธ์กับอาคารรวมทั้งการจัดถนน ทางเดินสัญจร กลุ่มของต้นไม้ และการดูแลรักษารูปแบบของการจัดเช่นเดียวกับการตกแต่งภายใน

3. อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art)

เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน สนองความต้องการในด้านความสุขสบาย เป็นการคิดค้นกรรมวิธีที่จะทำให้ผลผลิตที่มีประโยชน์ใช้สอยเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ รถยนต์ ของขวัญ เป็นต้น วิวัฒนาการชนิดนี้ขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของเครื่องจักร รวมทั้งสัมพันธ์กับแนวโน้มทางด้านเศรษฐศาสตร์ด้วย

4. การออกแบบ (Design)

การถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงาน ที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้ หรือสัมผัสได้ เพื่อให้มีความเข้าใจในผลงานร่วมกัน การออกแบบมี 3 ประเภท คือ

4.1 การออกแบบสถาปัตยกรรม

การออกแบบก่อสร้างสิ่งต่างๆ ทั้งสิ่งก่อสร้างที่คนทั่วไปอยู่อาศัยได้ เช่น สถาปัตยกรรม รวมถึงการกำหนดผังบริเวณต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสวยงามและเป็นประโยชน์แก่การใช้สอยตามต้องการ งานสถาปัตยกรรมเป็นแหล่งรวมของงานศิลปะทางกายภาพเกือบทุกชนิด และมักมีรูปแบบแสดงเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ สถาปัตยกรรมในกลุ่มประยุกต์ศิลป์นี้แตกต่างจากในกลุ่มจิตรศิลป์ เพราะสถาปัตยกรรมประยุกต์ศิลป์จะนำเอาความเจริญทางด้านวิศวกรรม เทคโนโลยี เข้ามาผสมทำให้เกิดความรวดเร็วในการผลิตในลักษณะ mass product ซึ่งเหมือนกันจำนวนมาก เช่น บ้านจัดสรร เป็นต้น

4.2 การออกแบบผลิตภัณฑ์

หมายถึง การออกแบบอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและผู้บริโภค เป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในจำนวนมาก จึงผลิตโดยระบบอุตสาหกรรม จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ความปลอดภัย โครงสร้างความสะดวกสบายในการใช้งาน วัสดุ กรรมวิธีการผลิต การซ่อมบำรุงรักษา และราคาด้วย

หลักในการออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ จึงควรส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์นั้นเด่นขึ้นมาและน่าสนใจ

4.2.1 ผลิตภัณฑ์อุปโภคเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้าน เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน งานหัตถกรรม เป็นต้น

4.2.2 ผลิตภัณฑ์บริการ เช่น เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ หรือเครื่องใช้ที่มีลักษณะการให้บริการ เป็นต้น

4.2.3 ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรกล เช่น เครื่องมือกล เครื่องยนต์ ลิฟต์ เครื่องจักร เป็นต้น

4.2.4 ผลิตภัณฑ์ขนส่ง เช่น รถยนต์ รถไฟ เรือ เครื่องบิน เป็นต้น

4.3 การออกแบบสื่อสาร

เป็นการออกแบบที่มุ่งสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล ซึ่งอาจสื่อความเข้าใจกันด้วยตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ การสื่อความหมายนี้จะปรับปรุงรูปแบบมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว นอกจากนี้การออกแบบสื่อสารยังเป็นการออกแบบที่มุ่งให้สื่อส่งไปนั้นเข้าใจง่าย จดจำง่าย ดึงดูดความสนใจด้วยวิธีการจัดทำเป็นตัวอักษร ภาพสัญลักษณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา แค็ตตาล็อก โบชัวร์ และการแพร่ภาพทางสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

5. หัตถศิลป์ (Craft)

หัตถกรรม หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์ แสดงออกถึงความชำนาญ ชำนาญของผู้ผลิตในขั้นแรกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ต่อมามีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ การใช้วัสดุและกรรมวิธีการผลิตมาโดยตลอดเป็นเวลานานนับพันปีจนเป็นงานศิลปะที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยและมีคุณค่าความงามจนแยกไม่ออก จึงเรียกว่า “ศิลปหัตถกรรม” (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2533: 5)

หัตถศิลป์ หมายถึง งานศิลปะที่นำไปใช้ในงานหัตถกรรม โดยใช้มือทำเป็นส่วนใหญ่ งานที่ทำจึงต่างกันตามความพอใจของผู้ทำให้ออกมาเหมือน ๆ กัน โดยไม่ใช่เครื่องจักรทำงาน แต่อาจใช้เครื่องทุ่นแรงช่วยบ้าง เช่น เครื่องปั้นดินเผา บันหม้อ โอง ไห งานแกะสลักไม้ การทำโต๊ะ เก้าอี้ งานถักทอ งานหวาย รวมถึงงานช่าง 10 หมู่ของไทย

ดังนั้น งานประยุกต์ศิลป์ หมายถึง การออกสร้างสรรค์ผลงานประยุกต์ศิลป์ โดยเน้นการใช้หลักการสุนทรียภาพ ความงาม ผลงานออกแบบประยุกต์ศิลป์เหล่านี้เมื่อมองแล้วจะไม่ใช่มีประโยชน์เพียงอย่างเดียว แต่ผลงานเหล่านี้ยังคงความงามทางศิลปะด้วย ยกตัวอย่างเช่น ศิลปินท่านหนึ่งมีผลงานประติมากรรมไม้เป็นงานศิลปะชิ้นหนึ่ง ต่อมาท่านได้พัฒนาผลงานประติมากรรมของท่านนั้นเป็นโคมไฟ ซึ่งทำให้โคมไฟของท่านไม่ใช่แค่ส่องสว่างตามรูปแบบการใช้สอยของโคมไฟเพียงอย่างเดียว แต่รูปลักษณ์ของโคมไฟตัวนั้น ยังคงความงามทางศิลปะอีกด้วย หากพูดกันง่าย ๆ ก็คือ โคมไฟตัวนี้เป็นได้ทั้งงานออกแบบผลิตภัณฑ์และงานศิลปะในตัว ซึ่งแตกต่างจากการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยทั่ว ๆ ไป ที่มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอย

การออกแบบ คือ กระบวนการสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งของมนุษย์ โดยมีทัศนธาตุและลักษณะของทัศนธาตุเป็นองค์ประกอบ ใช้ทฤษฎีต่างๆ เป็นแนวทางและใช้วัสดุนานาชนิดเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ โดยที่นักออกแบบจะต้องมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานหลายขั้นตอนตลอดกระบวนการสร้างสรรค์นั้น (มานิช กงกะนันท์. 2538: 27)

การออกแบบ คือ การวางแผนสร้างรูปแบบ โดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบ ให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิตสิ่งของที่ต้องการออกแบบนั้น (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 20)

นวน้อย บุญวงษ์ (2539: 2) ได้สรุปขอบเขตของการออกแบบเป็น 2 แนวทางดังนี้

ก. เป็นคำนาม หมายถึง ผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากทั้ง 2 กระบวนการคือกระบวนการออกแบบซึ่งยังอยู่ในรูปของแนวความคิด แบบร่างตลอดจนต้นแบบ และกระบวนการผลิตซึ่งอยู่ในรูปของผลผลิตที่เป็นวัตถุสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

ข. เป็นคำกริยา หมายถึง กระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดเป็นผลผลิตที่กล่าวถึงในข้อ 1 นั้นเอง

ดังนั้นจึงขอสรุปความหมายของการออกแบบได้ว่า การออกแบบ คือ กระบวนการทำงานของมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดสิ่งใหม่อาจเป็นรูปแบบสองมิติหรือสามมิติ โดยกระบวนการทำงานนั้นมีการวางแผนในรูปของแนวความคิด และปฏิบัติการตามขั้นตอนที่ได้วางแผนนั้นออกมาเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเองและคนในสังคม

การแบ่งประเภทของงานออกแบบ

งานออกแบบเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับวัตถุ ดังนั้นงานออกแบบจึงไม่อาจทำได้เพียงเพื่อความต้องการส่วนตนแต่จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่นและสภาพแวดล้อมด้วย สภาพแวดล้อมในที่นี้คือสภาพวัตถุ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจแบ่งประเภทของงานออกแบบกว้างๆ ได้เป็น 3 ประเภท คือ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 6)

1. งานออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย

เป็นงานออกแบบที่เน้นประโยชน์ใช้สอยหรือประโยชน์ทางกายเป็นหลักมีคุณค่าหาความงามเป็นตัวผลักดันให้งานออกแบบน่าสนใจ น่าใช้สอย ได้แก่ งานหัตถกรรมเป็นงานที่ทำด้วยมือมีคุณค่าด้านความงาม แต่ก็มีประโยชน์ใช้สอย งานออกแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งปัจจุบันมีสภาพเป็นเครื่องไฟฟ้าและเครื่องจักรกลประกอบไปด้วย ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้งานออกแบบต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่สลับซับซ้อน ดังนั้นผู้ออกแบบจำเป็นต้องมีความรู้เฉพาะด้าน

2. งานออกแบบเพื่อการติดต่อสื่อสาร

เป็นงานที่เน้นการสื่อสารด้วยภาษาและภาพที่เป็นสากล สามารถรับรู้ร่วมกันอาจเป็นงานพิมพ์หรือไม่ก็ได้ จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในทางความรู้ ความเข้าใจ การชี้ชวนหรือเรียกร้อง ได้แก่ งานออกแบบสิ่งพิมพ์ งานออกแบบโฆษณา งานออกแบบพาณิชย์ศิลป์งานออกแบบสัญลักษณ์และเครื่องหมาย งานออกแบบเพื่อการสื่อสารเหล่านี้จำเป็นต้องมีความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานออกแบบที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาชุมชน ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

3. งานออกแบบเพื่อคุณค่าทางความงาม

เป็นงานออกแบบที่มีเป้าหมายเฉพาะตัวเน้นผลงานทางด้านอารมณ์สะท้อนใจความรู้สึกสัมผัส
ในความงาม และคุณค่าทัศนคติได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรมสถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์ ซึ่งเป็น
งานวิจิตรศิลป์ ผู้ออกแบบจะต้องได้รับการฝึกฝนมีความเชื่อและลักษณะเฉพาะตัว สามารถออกแบบให้
สัมพันธ์ กันทั้งรูปแบบและเนื้อหา

งานออกแบบโดยทั่วไปแล้ว ประโยชน์และความงามย่อมหมายถึงคุณค่าในทางดีงาม แต่
บางครั้งงานออกแบบก็อาจกระตุ้นให้เกิดความต้องการ เกิดความฟุ้งเพื่อเห็นแก่ตัว บิดเบือนความจริง
ผิดศีลธรรมจรรยาบรรณ อันเป็นวิถีทางที่ไม่ถูกไม่ควรในสังคมในทางตรงกันข้าม หากงานออกแบบ
ชักนำไปสู่ความดีงาม เช่น การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เชิญชวนให้เกิดความรักความร่วมมือ
แสดงเอกลักษณ์ของชาติ งานออกแบบที่โน้มนำสังคมไปสู่สิ่งดีงามเช่นนั้น ย่อมเป็นงานออกแบบที่มี
คุณค่า (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 9)

การออกแบบที่ดี คือ การแสดงออกซึ่งรูปแบบที่ดีที่สุดจากสาระของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็น
การออกแบบเพื่อข่าวสาร หรือผลิตภัณฑ์ การออกแบบที่มีประสิทธิภาพนั้นนักออกแบบจะต้องมอง
การณ์ไกลถึงสิ่งที่ดีที่สุดทางด้านรูปแบบ การผลิต การส่งหรือการสื่อสารการนำไปใช้ รวมทั้ง
ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ต้องไม่พิจารณาเพียงเฉพาะความงาม แต่จะต้องตระหนัก
ถึงประโยชน์และรสนิยมตามช่วงเวลาที่ต้องการ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2537: 7)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาและการวิจัยทางการออกแบบประติมากรรมเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์และพัฒนาให้
เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ได้มีผู้ศึกษาไว้หลากหลายแนวทาง โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ วานิชกร สาขาวิชาการออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้วิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “การสร้างสรรค์ประติมากรรมตกแต่ง
เมืองร่วมสมัย สุขภาพวิถีไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องราว ความเป็นมาของภูมิปัญญาด้าน
สุขภาพของไทยจากนั้นนำความบันเทิงใจมา ออกแบบและสร้างสรรค์หุ่นจำลองต้นแบบประติมากรรม
ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้วยวิถีไทย

วิธีการวิจัยและสร้างสรรค์เริ่มจากการศึกษาประติมากรรมสาธารณะในประเทศต่าง ๆ และนำ
แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์ของการดูแลสุขภาพวิถีไทยมาวิเคราะห์ ในการออกแบบประติมากรรม
ออกแบบร่าง แนวความคิด พัฒนาแบบจนสมบูรณ์ สร้างหุ่นจำลองชิ้นงานประติมากรรม
นำแบบจำลองไปประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และนำข้อสรุปจากการประชุมมาปรับปรุงชิ้นงานรูปแบบ

สร้างสรรค์ จากนั้นจัดทำต้นแบบจำลองและนำเสนอองค์ความรู้วิชาการงานสร้างสรรค์ พร้อมหุ่นจำลองประติมากรรมในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ได้แนวคิดประติมากรรมเพื่อสื่อความหมาย เรื่องราว โดยการสร้างภาพสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนการนวดไทยและการหัตถการในลักษณะต่าง ๆ โดยการคัดเลือกมาสร้างสรรค์จากความงามของท่วงท่า จากนั้นต่อยอดประติมากรรมเพื่อประโยชน์ใช้สอยในพื้นที่สาธารณะ โดยลดทอนอัตลักษณ์ ของการนวดไทยไปสู่นามธรรม และออกแบบประติมากรรมให้สามารถตกแต่งบริเวณและอาคารสถานที่ จากนั้นทดลองออกแบบตกแต่งบริเวณสวนสมุนไพรไทย โดยการคำนึงถึงสีปายะ ความสบาย และสมมติฐาน ธาตุทั้ง 4 ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ชุดประติมากรรมสามารถสื่อสารความหมาย เรื่องราว และคุณค่าเอกลักษณ์ของการหัตถการและนวดไทย ในรูปแบบของประติมากรรมร่วมประโยชน์ใช้สอยทำนวล้อมหม้อยาที่มีน้ำพุอยู่ตรงกลาง มี Lighting ส่องเพื่อความสวยงาม ประติมากรรมเก้าอี้เพื่อการพักผ่อนในสวน ประติมากรรมทำนวลกระดานลื่นจะอยู่ลานโล่งที่มีสนามเด็กเล่น และสามารถใช้ประดับตกแต่งอาคารได้อย่างเหมาะสมสวยงาม

สรไกร เรืองรุ่ง สุชาติ เกาทอง วิจัยแบบสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม “รื่นรมย์สำราญ” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เกิดจากการหาคุณภาพของความหมายระหว่างประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างรูปทรงที่ได้จากการศึกษาบริบทของพื้นที่โดยมีการคำนึงถึงคุณค่าทางสุนทรียะของผลงานซึ่งผลงานประติมากรรม “รื่นรมย์สำราญ” นี้ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์บริเวณสี่แยกหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและผู้ที่ได้ร่วมชมผลงานประติมากรรมทำให้ได้มาซึ่งผลงานประติมากรรมที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านรูปทรงและความสัมพันธ์กับพื้นที่ติดตั้งผลงาน

การวิจัยและสร้างสรรค์นี้เป็นการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งในการศึกษาพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานให้เข้ากับพื้นที่นั้นจะสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกของส่วนตัวไม่ได้ เพราะจะทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดและความรู้สึกของคนในชุมชนในพื้นที่ได้ หรืออาจส่งผลถึงการต่อต้านหรือถอยนอยอย่างตัวอย่างบางพื้นที่ที่เคยได้เกิดมา ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ เนื้อหาและเรื่องราว และความพึงพอใจต่อชุมชนในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลไปถึงอารมณ์ความรู้สึกที่จะเกิดเป็นความสุขตามชื่อของพื้นที่นี้ และเกิดคุณภาพระหว่างกันประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม จากประเด็นดังกล่าวการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม “รื่นรมย์สำราญ” พบว่า สามารถส่งเสริมภูมิทัศน์ และสร้างอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ได้ และทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะที่มีต่อสังคม สามารถรับรู้ความงาม

หรือความสุนทรีย์ต่องานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นเฉพาะพื้นที่ ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่เน้นในเรื่องการใช้ประโยชน์ จากที่ว่างสำหรับสาธารณชนซึ่งมีความสำคัญ ต่อสังคมและการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยผ่อนคลายและทำให้เกิดความรื่นรมย์ ด้วยการนำเอาสุนทรียภาพทางศิลปะ เข้าไปร่วมดำเนินอยู่กับสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งจะช่วยให้เกิด ความรู้สึกที่ผ่อนคลายเพลิดเพลินใจเกิดอารมณ์ที่สุนทรีย์จากการได้สัมผัสชื่นชม ในสุนทรียภาพของ ผลงานประติมากรรม อีกทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญทางกายภาพซึ่ง เกิดจากการใช้ผลงาน ประติมากรรมมาเป็นส่วนประดับตกแต่งพื้นที่ต่าง ๆ เป็นต้น ผลงานประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม เรื่อง “รื่นรมย์สำราญ” เป็นผลงานประติมากรรม ที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนในด้านความ ปลอดภัยทางการใช้ถนน นอกจากนี้ยังสามารถเสริมสร้างสุนทรียภาพ สร้างจุดสนใจและเอกลักษณ์ ให้กับหาดเจ้าสำราญ โดยการนำเสนอรูปทรงที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก วาฬบรูด้า ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนใน ท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์และต้องการเผยแพร่ ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยการใช้ เทคนิค และวิธีการเฉพาะตน ตลอดจนได้แนวคิดและแนวทางในการหาคุณภาพของความหมาย ระหว่างประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม และ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมกับ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นคุณสมบัติต่อการศึกษาด้านศิลปกรรมต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี